

VE SVĚTLE KONCILNÍCH A POKONCILNÍCH PRAMENŮ

U příležitosti vydání motu proprio *Magnum principium*, kterým papež František ustanovuje změny v § 2 a v § 3 kán. 838 *Kodexu kanonického práva*, nabízí sekretář Kongregace pro bohoslužbu a svátosti v následující poznámce komentář k pramenům, které tvoří základ těchto paragrafů; bere přitom v úvahu formulaci dosud platnou i tu novou.

Dnes platný text

Až dosud znějí dva následující paragrafy kán. 838 takto:

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere eorumque versiones in linguas vernaculas recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

[Apoštolskému stolci přísluší řízení posvátné liturgie v celé církvi, vydávání liturgických knih, přezkoumání jejich překladů do jiných jazyků a dozor nad tím, aby byly liturgické předpisy všude věrně zachovávány.]

§ 3. Ad Episcoporum conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas, convenienter intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas, parare, easque edere, praevia recognitione Sanctae Sedis.

[Biskupským konferencím přísluší opatřovat překlady liturgických textů do jiných jazyků, včetně jejich vhodných úprav v mezích v těchto knihách stanovených a jejich vydávání po předchozím přezkoumání Apoštolským stolcem.]

V případě § 2 se odkazuje na instrukci *Inter Oecumenici* (26. září 1964), č. 21, a na kán 1257 CIC 1917.

V případě § 3 na *Sacrosanctum Concilium*, č. 22 § 2 a č. 36 §§ 3–4; S. Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino, epistula *Decem iam annos* (5. června 1976); S. Congregatio pro Doctrina Fidei, *Ecclesiae pastorum* (19. března 1975), čl. 3.

I když mají prameny jen orientační význam a nejsou vyčerpávající, je možné učinit k nim několik poznámek.

Platí to zvláště o § 2 kán. 838. Číslo 21 instrukce se nachází v její I. kapitole, v šestém oddílu, nesoucím název *De competenti auctoritate in re liturgica* (ad Const. art. 22); zní takto: »Apostolicae Sedis est tum libros liturgicos generales instaurare atque approbare, tum sacram Liturgiam in iis quae universam Ecclesiam respiciunt ordinare, tum Acta et deliberationes auctoritatis territorialis probare seu confirmare, tum eiusdem auctoritatis territorialis propositiones et petitiones accipere.« [Apoštolskému stolci přísluší jak obnova a schvalování obecných liturgických knih, tak řízení posvátné liturgie v těch věcech, které se týkají celé církve, schvalování nebo potvrzování aktů a rozhodnutí

místně příslušné územní autority a přijímání návrhů a žádostí téže územní autority.] Jasně se tu ukazuje předpokládaná ekvivalence mezi slovesem »recognoscere« v § 2 kán. 838 a výrazem »probare seu confirmare« v instrukci *Inter Oecumenici*. Liturgická komise II. vatikánského koncilu chtěla tento výraz použít, aby nahradila termín odvozený ze slovesa »recognoscere« (»actis recognitis«), s odkazem na kán. 250 § 4 (srov. kán. 304 § 2) *Kodexu kanonického práva* z roku 1917. Koncilním otcům to bylo vysvětleno v *relatio* a jimi pak odhlasováno v podobě »actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis« v SC 36 § 3. Ještě je možné poznamenat, že *Inter Oecumenici* 21 se týká všech aktů územních autorit, zatímco *Kodex* ho aplikuje specificky na »interpretationes textuum liturgicorum«; o této látce pojednává *Inter Oecumenici* výslovně v č. 40.

Pro § 3 kán. 838 je důležitý odkaz na SC 22 § 2. Pokud jde o SC 36 § 3–4 (§ 3 říká: »de usu et modo linguae vernaculae statuere, actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis« [rozhodovat o tom, zdali a jak může být uplatněn národní/vernakulární jazyk; Apoštolský stolec taková rozhodnutí zkoumá neboli potvrdí];¹ a § 4: »conversio textus latini in linguam vernaculam in Liturgia adhibenda, a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali, de qua supra, approbari debet« [Překlad textu určeného pro liturgii z latiny do národního/vernakulárního jazyka musí schválit příslušná územní církevní autorita, uvedená výše]), je jasné, že pro překlad se nežadá ani *probatio seu confirmatio*, ani *recognitio* v úzkém právním smyslu podle kán. 455 § 2.

Zdá se, že nebylo adekvátně vztato v úvahu, co se stalo s pasáží motu proprio *Sacram liturgiam* (25. ledna 1964), č. IX, která se na základě reakce koncilních otců objevila v *Acta Apostolicae Sedis* v upravené podobě. Když vyšla 29. ledna 1964 v *Observatore Romano*, zněla tato pasáž *Sacram liturgiam* takto: »... populares interpretationes, a competente auctoritate ecclesiastica territoriali propositas,¹ ab Apostolica Sede esse rite recognoscendas² atque probandas« [... lidové překlady, předložené příslušnou místní církevní autoritou, má náležitě přezkoumat a schválit Apoštolský stolec]. V *Acta Apostolicae Sedis* však byla převzata koncilní terminologie: »...populares interpretationes, a competente auctoritate ecclesiastica territoriali conficiendas et approbandas esse, ad normam art. 36, §§ 3 et 4; acta vero huius auctoritatis, ad normam eiusdem art. 36, § 3, ab Apostolica Sede esse rite probanda seu confirmanda«³ [... lidové překlady má pořídit a schválit příslušná místní církevní autorita podle norem čl. 36, §§ 3 a 4; Apoštolský stolec má taková rozhodnutí náležitě zkoumat a potvrdit]. Motu proprio *Sacram liturgiam* tedy rozlišovalo schválení [*approbatio*] překladů jako takových dekretem územní autority, který je činil závaznými, a skutečnost, že tento akt musel být »probatus seu confirmatus« [zkoumán a potvrzen] Apoštolským stolcem. Je nutné ještě poznamenat, že *Sacram liturgiam* dodává: » Quod ut semper servetur praescribimus, quoties liturgicus quidam textus latinus a legitima, quam diximus, auctoritate in linguam vernaculam convertetur«⁴ [Předepisujeme, aby se to zachovávalo vždycky, když bude zmíněná legitimní autorita překládat nějaký liturgický text do vernakulárního jazyka]. Nařízení se týká obou odlišných momentů — jak *conficere et approbare*, pořízení

¹ SC 36 § 4 používá sloveso »approbare«.

² SC 36 § 3: »actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis«.

³ Srov. *Acta Apostolicae Sedis*, 1964, roč. 56, s. 143.

⁴ Srov. Tamtéž.

a schválení překladu, tak aktu, kterým se překlad činí závazný vydáním knihy, která ho obsahuje.

Odkaz na list kongregace pro liturgii (S. Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino) *Decem iam annos* je důležitý, je však nutno poznamenat, že list nikdy nepoužívá termínu »recognoscere«, ale jen »probare, confirmare, confirmatio«.

Pokud jde o *Ecclesiae pastorum* Kongregace pro nauku víry (S. Congregatio pro Doctrina Fidei), čl. 3 (sestává ze tří čísel), týká se našeho předmětu jen číslo první; zní: »1. Libri liturgici itemque eorum versiones in linguam vernaculam eorumve partes ne edantur nisi de mandato Episcoporum Conferentiae atque sub eiusdem vigilantia, praevia confirmatione Apostolicae Sedis« [1. Liturgické knihy i jejich překlady do vernakulárního jazyka nebo jejich části ať se vydávají výhradně z pověření biskupské konference a pod jejím dozorem, po předchozím potvrzení Apoštolského stolce.]. Číslo 2 se týká reedicí a číslo 3 modlitebních knih. Ale je nutno poznamenat, že biskupským konferencím se připisuje dozor [*vigilantia*] a pověřování [*mandatum*], zatímco Apoštolskému stolci »praevia confirmatio« [předchozí potvrzení] knihy, která se vydává, a ne vysloveně »recognitio« překladu, jak čteme v kán. 838.

Nový text

Po změnách, o kterých bylo rozhodnuto v motu proprio *Magnum principium*, znějí §§ 2 a 3 kán. 838 takto:

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere, **aptationes, ad normam iuris a Conferentia Episcoporum approbatas, recognoscere**, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

[Apoštolskému stolci přísluší řízení posvátné liturgie v celé církvi, vydávání liturgických knih, **přezkoumávání úprav, které podle norem práva schválila biskupská konference**, a dozor nad tím, aby byly liturgické předpisy všude věrně zachovávány.]

§ 3. Ad Episcoporum Conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas **fideliter** et convenienter intra limites definitos **accommodatas parare et approbare atque libros liturgicos, pro regionibus ad quas pertinent, post confirmationem Apostolicae Sedis**, edere.

[Biskupským konferencím přísluší opatřovat a **schvalovat** překlady liturgických textů do vernakulárních jazyků, které jsou provedeny **věrně** a jsou ve stanovených mezích vhodně **přizpůsobeny, a po potvrzení Apoštolským stolcem vydávat liturgické knihy pro země jejich příslušnosti.**]

§ 2 se nyní týká »aptationes« [úprav] (neuvádějí se už »versiones«, které jsou předmětem § 3), totiž textů a prvků, které se neobjevují v latinské *editio typica*, stejně jako »profundiores aptationes« [pronikavějších úprav], které předpokládalo SC 40 a které se řídí instrukcí o římské liturgii a inkulturaci *Varietates legitimae* (25. ledna 1994); »aptationes« musejí mít po schválení biskupskou konferencí »recognitio« Apoštolského

stolce. Odkazuje se na SC 36 § 3. Změněný § 2 uchovává mezi svými prameny kán. 1257 CIC 1917 a přidává odkaz na instrukci *Varietates legitimae*, která pojednává o aplikacích SC 39 a 40, pro které se požaduje opravdová a vlastní »recognitio«.

§ 3 se týká »versiones« [překladů] liturgických textů — lépe specifikuje, že musejí být provedeny »fideliter« [věrně] a schváleny biskupskými konferencemi. Odkazuje se na SC 36 § 4 a kromě toho je tu analogie s kán. 825 § 1, který se týká překladů Písma svatého. Tyto překlady jsou vydány v liturgických knihách poté, co obdrží od Apoštolského stolce »confirmatio«, jak je uvedeno v motu proprio *Sacram liturgiam*, č. IX.

Předešlá formulace § 3 kán. 838 — »intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas« [včetně jejich ... úprav v mezích v těchto knihách stanovených] — vycházela z SC 39 (»Intra limites in editionibus typicis librorum liturgicorum statutos ... aptationes definire« [určit přizpůsobující úpravy ... v mezích, které stanoví »typová« vydání liturgických knih]), týkajícího se »aptationes« a ne »versiones«, o nichž tento paragraf pojednává nyní; je proto nahrazena výrazem »intra limites definitos accommodatas«; terminologii čerpá z *Institutio Generalis Missalis Romani (Všeobecných pokynů k Římskému misálu)*, č. 392; to umožňuje vhodně rozlišit překlady od »aptationes« zmíněných v § 2.

Upravený § 3 proto i nadále vychází z SC 22 § 2, SC 36 § 3–4, S. Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino, epistula *Decem iam annos* (5. června 1976); S. Congregatio pro Doctrina Fidei, *Ecclesiae pastorum* (19. března 1975), čl. 3, s doplněním odkazu na č. 391 a 392 *Institutio Generalis Missalis Romani (Všeobecných pokynů k Římskému misálu)*, editio typica tertia. Vyhýbá se však termínu »recognoscere, recognitis«, takže se nemůže klást rovnítko mezi akt Apoštolského stolce týkající se překladů, které opatřily biskupské konference se zvláštní věrností ke smyslu latinského textu (srov. doplnění »fideliter«), a ustanovením kán. 455, ale znovu je to součástí »confirmatio« (jak je to vyjádřeno jak v *Decem iam annos*, tak v *Ecclesiae pastorum*, čl. 3).

»Confirmatio« je autoritativní akt, kterým Kongregace pro bohoslužbu a svátosti ratifikuje schválení biskupů. Odpovědnost za překlad, o kterém předpokládá, že je věrný, ponechává jako dogmatické a pastorační *munus* biskupské konferenci. Stručně řečeno, »confirmatio«, obvykle uskutečňovaná cestou důvěry, předpokládá kladné posouzení věrnosti a shody výsledných textů ve srovnání s typickým latinským textem; pozornost se musí věnovat především textům větší důležitosti (jako jsou např. svátostné formule, které vyžadují schválení Svatého otce, mešní řád, eucharistické modlitby a modlitby při svěcení, které vyžadují pečlivou kontrolu).

Jak připomíná samotné motu proprio *Magnum principium*, má úprava kán. 838 §§ 2 a 3 dopad na č. 64 § 3 apoštolské konstituce *Pastor bonus* a také na *Institutio Generalis Missalis Romani (Všeobecné pokyny k Římskému misálu)* a úvody (*Praenotanda*) k liturgickým knihám v místech, které se týkají překladů a úprav.

9. září 2017ⁱⁱ

- i Vydaný český překlad SC: »přezkoumá, tj. potvrdí«.
- ii Odkazy na latinské texty zmíněných dokumentů (chronologicky):
 - Constitutio Sacrosanctum Concilium (4. 12. 1963):
http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concili-um_lt.html
 - Paulus VI, motu proprio Sacram liturgiam (25. ledna 1964):
http://w2.vatican.va/content/paul-vi/la/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19640125_sacram-liturgiam.html
 - Instructio Inter Oecumenici (26. září 1964): <http://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-56-1964-ocr.pdf>
 - Decretum Ecclesiae pastorum (19. března 1975):
http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19750319_ecclesiae-pastorum_lt.html
 - Epistula Decem iam annos (5. června 1976): *Notitiae*, 1976, roč. 12, s. 300–302;
http://www.chiesaecomunicazione.com/doc/lettera-a_decem-iam-annosa_1976.php
 - Codex iuris canonici: http://www.vatican.va/latin/latin_codex.html
 - Instructio Varietates legitimae (25. ledna 1994):
<http://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-87-1995-ocr.pdf>
 - Ioannes Paulus II, constitutio apostolica Pastor bonus (28. června 1988):
http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/la/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_19880628_pastor-bonus.html
 - Institutio Generalis Missalis Romani (editio typica tertia, 2002): <http://www.liturgie.de/liturgie/index.php?bereich=publikationen&datei=pub/op/dok/InstGenMissRomani2002>